

SPORTISKOLAI RENDSZER TERVEZETE

1. Bevezetés és rövid összefoglaló

Az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer szerves részét képezi a sportiskolai rendszer. A sportiskolai rendszer elsősorban a már működő közoktatási intézményekre épít, de két új intézménytípust is felvázol. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20. § (1) bekezdése alapján az óvodáknak, az általános iskoláknak, a gimnáziumoknak, a szakközépiskoláknak, a szakiskoláknak, a diákotthonoknak és kollégiumoknak, továbbá a gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményeknek már részben most is vállalniuk kell testneveléssel és sporttal kapcsolatos feladatokat. Mindezek ellenére sok kiaknázatlan lehetőség van még a közoktatás rendszerében, amit a bevezetés után felvázolt táblázat mutat be. Az óvodától az általános és középiskolákon át, a kollégiumokig szükséges megvizsgálni, hogy ezek az intézménytípusok milyen mértékben tudnak részt vállalni, aktívan közreműködni az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer eredményes és hatékony kialakításában.

A két új megalapítandó sportspecifikus közoktatási intézménytípus: az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) és a sportszakközép-iskola. Az előbbi, az ASI már részletesen kidolgozott, míg a sportszakközép-iskola (vagy esetleg sportgimnázium) koncepciójának kialakítása most van folyamatban. Ez a két intézménytípus nem teljesen újszerű a magyar közoktatás rendszerében, mivel ezekhez hasonló intézménytípusok már működő változatai megtalálhatóak a művészeti képzésben (alapfokú művészetoktatási intézmény, művészeti szakközépiskola).

Az alapfokú sportoktatási intézményekben, csak a sportáganként kidolgozott sportfejlesztési programok segítségével, az akkreditált sportnevelési tantervek alapján, egységes tananyag szerint, napi rendszerességgel valósulna meg a sportnevelés és -oktatás. A sportszakközép-iskolákban – ellentétben az ASI-val – nem csak sportfejlesztési programok szerint folya a munka, hanem közismereti tárgyak és sportszakmai programok oktatása is megvalósulna.

A közoktatás finanszírozási rendszerén belül, a normatív állami támogatásban (fejkvóta) részesülő alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) és sportszakközép-iskola megalapítása és működtetése áttörést jelentene mind az iskoláskorú fiatalok testkultúrájának megalapozásában, mind pedig az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer feltételeinek stabilizálásában.

2. A sportiskolai rendszer elemei, közoktatási intézménytípusai

A sportiskolai rendszer egy része már mai is működik. Vannak olyan közoktatási intézmények, óvodák, általános és középiskolák, kollégiumok stb., ahol a testnevelés, ha nem is kiemelt fejlesztési területe az intézménynek, de a testnevelési foglalkozások adta pedagógiai lehetőségeket sokszor maximálisan kihasználják, és az intézménynek komoly sportélete van. Vannak olyan iskolák, ahol régi hagyományai vannak a testnevelés tagozat mai formájának, az ún. emelt szintű testnevelésképzésnek. Ilyen intézmény ma kb. 250 található Magyarországon. Ez a szám az összes közoktatási intézmény alig 4 %-a. Létezik, habár csak néhány van az országban, olyan iskola és kollégium is, ahol ún. élsportolói vagy versenysportosztályokat (csoportokat) működtetnek. A már meglévő rendszert gazdagíthatná

a két új sportspecifikus közoktatási intézménytípus: az **alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)** és a **sportszakközép-iskola (vagy sportgimnázium)**. A már létező és a kiépítendő sportiskolai rendszert az alábbi táblázat mutatja be.

A közoktatás intézményrendszere	Sportiskolai rendszer
Óvoda	Sportorientáltóságú óvoda
Általános iskola	Sportorientáltóságú általános iskola. Emelt szintű képzésű általános iskola Éltsportolói általános iskola
Gimnázium	Sportorientáltóságú gimnázium Emelt szintű képzésű gimnázium Éltsportolói gimnázium
Szakközépiskola	Sportorientáltóságú szakközépiskola
Szakiskola	Sportorientáltóságú szakiskola
Diákotthon és kollégium	Sportorientáltóságú diákotthon és kollégium Éltsportolói diákotthon és kollégium
Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény	Sportorientáltóságú gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény
	Alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)
	Sportszakközép-iskola (sportgimnázium)
Alapfokú művészetoktatási intézmény	

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 20. § (1) bekezdése felsorolja a közoktatás jelenlegi nevelési-oktatási intézményeit. Ezek az intézmények:

- az óvoda,
- az általános iskola,
- a szakiskola,
- a gimnáziuma és a szakközépiskola (együtt: középiskola),
- az alapfokú művészetoktatási intézmény,
- a gyógypedagógiai és a konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény,

- a diákotthon és a kollégium (együtt: kollégium).

A már meglévő és működő közoktatási nevelési-oktatási intézmények köre két újabb típusal bővülne. Az egyik, az alapfokú művészetoktatási intézmények analógiájára az ún. **alapfokú sportoktatási intézmény (ASI)**, a másik, a művészeti szakközépiskolákat alapul véve az ún. **sportszakközép-iskola (vagy sportgimnázium)**.

3. A jelenleg működő nevelési-oktatási intézmények sportspecifikus besorolása

3.1. Az óvoda

Az óvodákban – a félreértések elkerülése véget – semmiféle „szakosodásra” nem gondoltunk, mindössze azokat az óvodáskorral foglalkozó intézményeket szeretnénk látókörbe vonni, akik az óvodai nevelési programjukban a testnevelést kiemelt fejlesztési területként kezelik.

3.2. Az általános iskola és a gimnázium

Az általános iskoláknál és a gimnáziumoknál a testnevelés és sport iránti elkötelezettség szempontjából három típust különítünk el.

3.2.1. A sportorientáltágú iskolák a testnevelést – a jogszabályi előírások szerint – nem kezelik kiemelt szinten, de mégis, az intézmény valamely adottsága (pl: területi elhelyezkedése, kiemelkedő sport-infrastrukturális háttere, jól képzett és elkötelezett sportszakemberek stb.) miatt a sport meghatározó szerepet tölt be az intézmény életében. A testnevelés és sport iránti elkötelezettségét a közoktatási intézmény a Helyi pedagógiai programjában (HPP) is megfogalmazza. A testnevelés és sport iránti elhivatottságuk megmutatkozhat valamely nemzeti sportágfejlesztési programhoz való csatlakozásban is (pl.: Nemzeti Atlétikai Program, Bózsik-program, kosárlabda fejlesztési program stb.) és/vagy sportegyesülettel történő hivatalos együttműködésben vagy egyszerűen egy jól prosperáló diáksport-egyesület fenntartásában. Ezen intézményekben a testnevelési órák száma nem éri el az emelt szintű testnevelés alkalmazásának követelményeit. Ennek megfelelően, a testnevelés tantárgy tananyaga és követelménye sem éri el az emelt szintű képzést alkalmazó iskolákét. Mindezek ellenére viszont a délutáni sportkörü foglalkozások keretében a testnevelés órák tananyagát különböző sportágak mozgásanyagaival egészítik ki az érdeklődő tanulók számára. Az ilyen iskolák, a testnevelést, mint a mozgásos cselekvéstanulás eszköztárszerét kiemelten kezelik a pedagógiai fejlesztőmunkájukban, és a cselekvéses képességek intenzív fejlesztésével más tantárgyak tanítását-tanulását is erősítik.

3.2.2. Az emelt szintű testnevelésképzést alkalmazó általános iskolákban és gimnáziumokban a testnevelés tanítása – tanórai keretek között – az emelt szintű testnevelési tantervben meghatározott óraszámokkal és tananyaggal történik, amely az alsó tagozatban minimum heti 4.5, felsőben és középiskolában a heti 4 óra. A testnevelés tantárgy kiemelt fontosságát az iskola Alapító okiratában és Helyi pedagógiai programjában is rögzítik. Az iskola vezetésének törekednie kell a testnevelés-tanítás-tanulás feltételeinek – ideértve a testnevelők megfelelő végzettségét, továbbképzését, illetve a tantárgy infrastruktúráját és szerszükségletét – a lehető legmagasabb szinten történő biztosítására. Az intézmény vezetése mellett a nevelőtestület sport iránti elkötelezettsége is szükséges. Az ilyen intézmények a testnevelést a személyiségfejlesztés fontos eszközének tekintik, így a rendelkezésükre álló órakeretet – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – úgy osztják el, hogy a magasabb heti óraszám legalább 2 évfolyamon biztosított legyen. Gyakori – ami a továbbiakban

követelmény –, hogy az ilyen intézmények együttműködési szerződést kötnék egy vagy több sportegyesülettel, és ezzel az adott egyesület(ek) utánpótlásbázisává válnak. Szorgalmazzuk, hogy az emelt szintű képzésben résztvevő tanulók – mihelyt életkoruk engedi – leigazolt versenyzői legyenek egy-egy sportegyesületnek vagy sportiskolának.

3.2.3. Az élsportolói osztályokat indító általános iskolákban és gimnáziumokban a tanítás-tanulás rendje teljes mértékben összehangolódik a sportágak edzésrendjével. A tanulói terhek csökkentése érdekében a készségtantárgyak óraszámát a törvényi előírások minimumát éri csak el. A tanulástervezés, a tanulásirányítás és a nevelés-oktatás módszertana is az órán történő képesség- és személyiségfejlesztésre koncentrál. A pedagógusok a tanórai tanítás-tanulás során törekednek a tevékenykedtetésre, a képességfejlesztésre, a differenciálásra, az egyéni bánásmódra. Az intézmény a sport iránti elkötelezettségét az Alapító okiratában és a Helyi pedagógiai programjában is rögzíti. A tanulók a sporttevékenységüket elsősorban az iskolán kívül végzik. Az iskola pedagógiai alapelveiben rögzíti a testnevelés és sport kiemelt szerepét, napi praxisában összehangolja a közismereti tantárgyak és a (él)sport követelményeit. Az intézmény vezetése és a pedagógusok ösztönzik a tanulókat/sportolókat a minél jobb sportteljesítmény elérésére, továbbá törekednek a tanulóval/sportolóval együtt, hogy a sportban nyújtott teljesítményük a személyiségüket pozitívan befolyásolja. Az ilyen típusú intézmények számára, az élsportolói osztályokba járó tanulók után, a speciális egyéni fejlesztések miatt, kiegészítő normatíva járna a központi költségvetés terhére.

3.3. A Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium

Speciális élsportolói program szerint működő közoktatási intézmény a Csanádi Árpád Általános Iskola és Gimnázium mint az egységes és átfogó utánpótlás-nevelési rendszer egyik legrégebbi „eleme”. A Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézet a Csanádi iskola fenntartói jogának az intézethez való telepítésével lehetőséget kapott az élsportolói iskolamodell újra értelmezésére és megteremtésére. A Csanádi iskola életében a fenntartóváltás új vezetést és ennek következményeként új értékpreferenciákat hozott. Kiemelten kezelik az általános pedagógiai értékek közvetítése mellett az egyéni fejlesztést, amely élsportolók esetében hatékonyan küszöböli ki a hiányzásokból adódó lemaradásokat, ezzel segítve a sportolók tantárgyi tanulási folyamatait. A nem tantárgyi tanulási folyamatok előmozdítása érdekében az iskola bátorítja a diákönkormányzat, diáksportkör működését, a közös szabadidős programok pedig az élsportból időlegesen vagy végleg kikerülő diákok szocializációs folyamatait segítik. Az iskolában elindultak a kutatási, fejlesztési és innovációs folyamatok is, amelyek a sportolók tanulását segítő, szocializálódást előmozdító, értelmi és érzelmi intelligenciát fejlesztő tananyagokra, módszerekre irányulnak.

Az iskola finanszírozását egy, a közoktatás jogi szabályozásában meghúzódó joghézag nehezíti. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 118.§ (3) bekezdés értelmében „A központi költségvetés az állami szervek és a helyi önkormányzatok, valamint a nem állami, nem helyi önkormányzati intézményfenntartók részére az általuk fenntartott nevelési-oktatási intézmények működéséhez – a gyermek-, tanulói létszámot, valamint az ellátott feladatokat figyelembe véve – normatív költségvetési hozzájárulást biztosít.” Ezzel szemben a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló 2002. évi LXII.tv. 28.§ (1) bekezdése az intézményfenntartók között nem tesz említést állami fenntartókról. A 12.§ elismeri fenntartóként a központi költségvetési szerveket, ezt azonban csak a felsőoktatási intézmények gyakorló intézményei esetében teszi. A helyzet feloldására a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumnak a NUPI-val együtt kell lépéseket tennie.

3.4. A szakiskolák és szakközépiskolák

A szakiskolákban és a szakközépiskolákban – a speciális képzési formájuk miatt – csak a sportorientált működési forma megvalósítására látunk lehetőséget. A sportorientált működés kritériumait már leírtuk az általános iskolával és a gimnáziummal foglalkozó részben.

3.5. A diákotthonok és a kollégiumok

A diákotthonokban és a kollégiumokban a sportorientált működés mellett lehetőséget látunk az ún. élsportolói osztályok (csoportok) indítására is. Mind a sportorientált működésre, mind az élsportolói csoportok indítására vonatkozóan azok az „alapelvek” az irányadók, amelyeket már kifejtettünk az általános iskoláknál és a gimnáziumoknál. Egyébként az élsportolói csoportokat működtető kollégiumra is van már példa az országban, ahogy az élsportolói osztályokat indító általános iskolákra és gimnáziumokra is, habár csak nagyon kis számban.

4. Az alapfokú sportoktatási intézmények (ASI)

Az utánpótlás-nevelés szakmai problémái, kihívásai nem kezelhetők csak a sport oldaláról. A gyermek egyúttal a közoktatásban is szerepel, melynek a versenysporttól jelentősen eltérő feladat-, és célrendszere van.

Olyan oktatási-képzési rendszereket kell létrehozni, amelyek kezelni tudják a látszólag eltérő célokat és módszereket. Az alapfokú sportoktatási intézmények (sportiskolák) létrehozása alkalmat ad arra, hogy a sportban tehetséges gyermekek minőségi képzéséhez szükséges háttérrel a közoktatási- és sportintézményekben folyó munka összehangolásával, komplexen tudják biztosítani.

4.1. Célok

- A sporttal professzionális szinten foglalkozó közoktatási intézménytípus létrehozása, amelynek – analógiát alkalmazva az alapfokú művészetoktatási intézményekkel – alapfokú sportoktatási intézmény az elnevezése, rövidítve ASI.
- Az alapfokú sportoktatási intézményben sportjellegű nevelés és oktatás folyik. Az alapfokú sportoktatás megalapozza a sportolók (tanulók) gyerekek és fiatalok szomatikus műveltségét (testnevelési, egészségnevelési, edzéselméleti, sportági stb. kultúráját), továbbá előkészít és felkészít a versenysportban történő részvételre és/vagy a szakirányú továbbtanulásra.
- Az alapfokú sportoktatási intézményekben a tankötelezettséget nem lehet teljesíteni, mivel ezekben a közoktatási intézményekben (sportiskolákban) csak sportágspecifikus tevékenységekben folyik képzés, tehát nem tanítanak semmilyen közismereti tantárgyat.
- Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) egy teljesen újfajta közoktatási intézménytípus, amely alapítására és fenntartására ugyanazok a jogi normák vonatkoznak, mint a már meglévő és működő közoktatási intézményekre. Minden egyéb kérdésben analógiát kell alkalmazni a már évtizedek óta jól működő alapfokú művészetoktatási intézményekkel.

- Az ASI-ban új mozgásformák tanításával ki lehet nyitni a sport világát, vonzóvá lehet tenni a sportolást a hagyományos sportágakhoz kevésbé vonzó fiatalok számára is. Az új sportágak nem a klasszikusok helyett, azok rovására, hanem azok mellett kell, hogy létezzenek

4.2. Jogi és pénzügyi szabályozás

- Az alapfokú sportoktatási intézmények elsődleges jogi szabályozását – hasonlóan más közoktatási intézményekéhez – a közoktatásról szóló és többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény adja meg.
- A közoktatási törvény és az egyéb nevelésre-oktatásra vonatkozó kormány- és miniszteri rendeletek mellett fontos szerepe van, a sportról szóló 2000. évi CXVL. törvénynek is.
- Az alapfokú sportoktatás intézmények beindításához és megnyugtató működéséhez OM-GYISM közös rendelet kiadása is szükséges.
- A sportiskolák rendszerének működéséhez szükséges fedezetet – a közoktatás rendszerének megfelelő más intézménytípushoz hasonlóan – az állami költségvetés alapján járó normatív támogatás (ún. fejkvóta) és a fenntartó kiegészítő hozzájárulása biztosíthatja, melyet a tanuló által igénybe vett szolgáltatás díja és a közoktatási intézmény más, saját bevétele egészíthet ki.
- A sportiskola első, normatív támogatású évében az állami „fejkvótaszerező” finanszírozás tervezett összege sportágtól függően 50-100 ezer Ft/év.

4.3. Tartalmi szabályozás

Az új típusú sportiskolák tartalmi szabályozása négyelemű.

- Az első az alapfokú sportoktatási intézmények sportági sportnevelési tantervei. Ezek a tantervek egy-egy sportág teljes fejlesztési tervét tartalmazzák 6-8 éves kortól 18-20 éves korig. Ezek a tantervek modulrendszerben épülnek fel, és tartalmazzák az adott sportág fejlesztési célrendszerét, tananyag- és követelményrendszerét korcsoportonként.
- A másik fontos szabályozó elem a sportpedagógiai és sportpszichológiai koncepció kidolgozása és gyakorlatorientált felvázolása a sportoló tanulóval foglalkozó pedagógusoknak, sporttanároknak (edzőknek), de a szülőknek is.
- A következő elem a sportiskolák szakmai ellenőrzési rendszere. A közoktatási intézmények működését segítő és ellenőrző rendszerek mellett be kell vonni a GYISM egyik szakmai háttérintézményét, a Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézetet, továbbá az egyes sportági szakszövetségeket is.
- Negyedik elem a sportiskolákban dolgozó ún. sporttanárok szakmai képzési követelményeinek szigorú szabályozása, továbbá a sporttanárképzés és -továbbképzés rendszerének kidolgozása.

4.4. Módszerek

Az ASI-ban – az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjaiban meghatározottak szerint – a képzés évfolyamos és/vagy korosztályos formában történik. Ennek az újfajta közoktatási intézménytípusnak legalább 6, és legfeljebb 12 évfolyama lehetne, melynek keretei között a nevelés-oktatás előképző, alapfokú és továbbképző évfolyamokon és/vagy korosztályokon folyik a következőképpen:

- Előkészítő szakasz (általános alapozó szakasz): a fizikai felkészítés, segítségadás a sportágválasztáshoz;
- Alapozó szakasz (speciális alapozó szakasz): a sportágválasztás és az adott sportág alapfokú képzése;
- Továbbképző szakasz (speciális szakasz): a választott sportág magasabb szinten való tanulása.
- A tanuló (sportoló) sportiskolai előrehaladását az évfolyamos és/vagy korosztályos vizsgák keretében teljesíti az Alapfokú sportoktatás követelményei és tantervi programjai alapján. A tanulók az utolsó alapfokú évfolyam befejezését követően sportági alapvizsgát, az utolsó továbbképző évfolyam befejezését követően sportági záróvizsgát tesznek. A sportági alapvizsga a továbbképző évfolyamokon való továbbtanulásra jogosít.
- A sportnevelés és -oktatás folyamatára az egyéni fejlesztésen alapuló képességfejlesztés és differenciált nevelés- és oktatásmód a jellemző.

4.5. Az alapfokú sportoktatási intézmény indításának ütemezése

Az alapfokú sportoktatási intézmény bevezetésének lépéseit a következő táblázat mutatja be:

Tanév	Az ASI bevezetésének „üteme”	Intézmények száma	Finanszírozás módja
2003-2004	Kísérleti – előkészítő szakasz	3 kiemelt és megyénként 1 pályázó intézmény	A GYISM által biztosított célzott támogatási keretből és a WSKA pályázatán
2004-2005	Korrekciós – alapozó szakasz	Megyénként 1 kiemelt és még 1 pályázó intézmény	A GYISM által biztosított célzott támogatási keretből és a WSKA pályázatán
2005-2006	Bevezető – alkalmazó szakasz	Az alapítási feltételeknek eleget téve, felmenő rendszerben bővülő	Az OM által biztosított (alap) normatíva alapján

4.6. Kockázati tényezők

- A sportban tevékenykedőknek tudomásul kell venniük, hogy piaci viszonyok uralkodnak. A Nemzeti Fejlesztési Terv által célul kitűzött a személyes életvitel szempontjából nélkülözhetetlen kompetenciák kialakítását már gyermekkorban el kell kezdeni. Ennek elmulasztása terhet ró az egészségügyre, károsítja a sportgazdaságot, és generációk munkaképességének csökkenését eredményezheti. A gyermekek sportjába, a diáksportba fektetett anyagi eszközök több csatornán mérhető, hosszú távú megtérülése már bizonyított.
- Összességében elmondható, hogy a kockázati tényező minimális, mert az alapfokú sportoktatási intézmény az alapfokú művészetoktatási intézmény analógiájára épülne fel, amely már évek óta jól működő rendszert alkot.
- Széleskörű szakmai párbeszéd és nagy társadalmi összefogás eredményeként sikerült megfogalmazni és artikulálni ezt az újfajta sportiskolai rendszert.

4.7. Várható eredmények

- A sportiskolai rendszer kiépítésének tervezésekor több száz új intézmény létrejötte valószínűsíthető. Várakozások szerint a szabadidejüket sportolással töltő gyermekek száma akár többszöröződhet a kínálat folyamatos növekedése mellett.
- A szabadidő mozgásos eltöltése nemcsak a nagyvárosokban, de a kistelepüléseken is elérhetővé válhat.
- Minél több gyermek környezetét lehet ingergazdagabbá tenni a sport szempontjából, aminek következtében többen kezdenek el sportolni, így nagyobb lesz az élsport kiválasztási lehetősége is.
- Hosszabb távon egészségesebb lesz a magyar társadalom.
- Hosszútávon átalakul a hazai egészség- és sportkultúra.

4.8. Az ASI koncepciójának fogadtatása a megyei jogú városok körében

Az alábbi táblázat a megyei jogú városok utánpótlás-neveléssel kapcsolatos legfontosabb adatait tartalmazza. Az adatlapokat szeptember második felében küldtük ki, ez ideig tizenkét helyről kaptuk meg a kért információkat.

Az eddig beérkezett adatok alapján megállapítható, hogy a legtöbb város költségvetésének több mint egy százalékát fordítja sportcélokra. A városi sportszervezetekben széles sportági választékkal folytatnak szervezett utánpótlás-nevelést. A tervezett sportiskolai koncepció ismét kedvező fogadtatásban részesült, egy kivétellel minden adatszolgáltató azt jelezte, hogy a rendszer beindulása esetén alapfokú sportoktatási intézményt kíván alapítani és fenntartani.

Város	Sportra fordított összeg (millió Ft)	Sportra fordított összeg/teljes költségvetés (%)	edzők száma	utánpótlás-korú sportolók száma	kívánnak-e beindítani, fenntartani ASI-t
Békéscsaba	170 (létesítményekkel együtt:311)	0,9 (1,7)	49	1229	Igen
Dunaújváros	125	0,8	56	1397	Igen
Eger	322	2,3	26	519	Igen
Kaposvár	977	4,7	45	1009	Nem
Kecskemét	127	0,6	64	1132	Igen
Nagykanizsa	95	0,7	49	1137	Igen
Salgótarján	180	1,8	24	495	Igen
Sopron	274	1,6	53	1180	Válaszhiány
Szekszárd	16 + 39 (létesítmények)	0,75	47	1022	Igen
Szombathely	240	2,4	124	2323	Igen
Tatabánya	217	1,7	45	667	Igen
Zalaegerszeg	482	3,023	54	1128	Igen

5. A sportszakközép-iskola létrehozásának lehetősége és szükségessége

A sportszakközép-iskola (esetleg sportgimnázium) létrehozását a közoktatási törvény 27. és 29. §-a teszi lehetővé. A sportszakközép-iskola koncepciójának megfogalmazásakor analógiát alkalmaztunk az ún. művészeti szakközépfiskolákkal. Ez egy olyan párhuzamos képzési forma lenne, ahol a tanulók a közismereti tárgyak tanulása mellett sportszakmai képesítést is szereznének. A közismereti tantárgyak követelményeit „számon kérő” alpműveltségi és érettségi vizsga után a sportra vonatkozó szakmai képesítő vizsgát is tennének a fiatalok. A végzett tanulók különböző középfokú sportszakmákból szerezhetnének képzettséget: például sportinformatikai rendszergazda, sportkommunikációs asszisztens, sportoktató (sportáganként), sportmenedzser-asszisztens, rekreációs asszisztens, sportszervező stb. A sportszakközép-iskola koncepciójának részletes kidolgozása már folyamatban van a NUPI Pedagógiai kutatócsoportjának munkatársai révén. A tervek szerint kb. egy hónapon belül le tudjuk tenni a sportszakközép-iskola indításának részletesebb tervét.

6. Államigazgatási (sportszakmai, oktatási, jogi és közgazdasági) lépések a sportiskolai rendszer létrehozásához és működtetéséhez

A sportiskolai rendszer „megalapításának” és működési feltételeinek biztosítása érdekében összehangolt szakmai lépések megtétele szükséges. A Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériumnak és az Oktatási Minisztériumnak közös álláspontot kellene kialakítani

az egész rendszerre vonatkozóan. Ennek az anyagnak a 2. és 3. fejezetében bemutatott sportiskolai rendszer elemeinek többsége már ma is létezik, tehát megalapításuk nem szükséges, működési feltételeik sportprofilú átalakítása intézményi és fenntartói hatáskörben megoldható. Ebbe a körbe tartozik az óvoda, az általános iskola, a gimnázium, a szakközépiskola, a szakiskola, a diákotthon és kollégium, továbbá a gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény, ahol a sportorientáltságú működés – ha az infrastrukturális, tárgyi és szakmai feltételek adottak – akkor minden akadály nélkül megvalósítható. Az emelt szintű testnevelés tanítása szintén minden probléma nélkül megoldható az általános iskolában és a gimnáziumban. Az ún. élsportolói osztályok és tanulócsoporthoz az általános iskolákban, a gimnáziumokban, továbbá a diákotthonokban és kollégiumokban szintén kialakítható és működtethető, habár indításukat és fenntartásukat jogszabályi (rendeleti) szinten szükséges lenne legitimálni. Néhány ilyen jellegű közoktatási intézmény ma is működik, de a jelenleg érvényben lévő jogforrások kisebb-nagyobb kijátszása szükséges ahhoz, hogy meg tudjanak felelni a sport iránt elkötelezett gyerekek és fiatalok, továbbá szüleik mint iskolahasználók (partnerek) igényeinek.

6.1. Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) létrehozásának és működtetésének legfontosabb jogi, gazdasági, sportszakmai és pedagógiai teendői

Az alapfokú sportoktatási intézmény – mint már említettük – nem lenne teljesen új a magyar közoktatás rendszerében, hiszen a művészetoktatásban már rég óta jól működik az alapfokú művészetoktatási intézmények „hálózata”. Az ASI szakmai koncepcióját kidolgoztuk (sportszakmai és nevelési-oktatási-képzési szempontból), javaslatot tettünk néhány jogi és finanszírozási kérdésben is. Szakmai szempontból – úgy gondoljuk – a legfontosabb kérdéseket egyértelműen sikerült tisztázni. A jogi és a pénzügyi kérdésekben viszont a NUPI mozgásteret nem teszi lehetővé a továbblépést. Ezért javasoljuk, hogy a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium hivatalosan kezdje meg a szakmai, a jogi és a pénzügyi kérdések tisztázását és pontosítását az Oktatási Minisztériummal. Ebben az egyeztető munkában szívesen segít a NUPI Pedagógiai kutatócsoportja. Ahhoz, hogy az ASI-t 2005 szeptemberétől indítani lehessen, az alábbi néhány fontos lépés megtétele szükséges. A legalapvetőbb kérdések tisztázása és az ezekhez rendelt határidők rögzítése szintén elkerülhetetlen:

- A sporttörvény jelenlegi módosításában, vagy annak végrehajtási rendeletében szükséges lenne megemlíteni és röviden kifejteni a sportiskolai rendszert, továbbá fontos lenne újrafogalmazni sportiskola meghatározását alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) néven, végül a sportszakközép-iskola fogalmát is szükséges lenne bevezetni. (Határidő: 2003. október 31.)
- Munkabizottság felállítása az OM-mel történő egyeztetőtárgyalások megkezdéséhez. (Ebbe a munkabizottságba szívesen delegálna egy szakembert a NUPI Pedagógiai kutatócsoportja.) (Határidő: 2003. november 30.)
- A szakmai egyeztetések lefolytatása a GYISM és az OM között. (Határidő: 2004. március 31.)
- A közoktatási törvény módosításának előkészítése. A módosítás során a két új közoktatási intézménytípusnak (alapfokú sportoktatási intézmény, sportszakközép-iskola) be kellene kerülnie, és szervesen be kell épülnie a törvény megfelelő részeibe. (Határidő: a közoktatási törvény módosításának tervezett időpontja: 2004. szeptember 1.)

- A közoktatási törvény módosításával párhuzamosan tárgyalások megkezdése a két új közoktatási intézménytípus állam által garantált fejkvótászerű finanszírozása érdekében a Pénzügyminisztériummal. (Határidő: 2004. tavaszától folyamatosan)
- Egy vagy két OM-GYISM közös miniszteri rendelet megalkotása lenne szükséges az alapfokú sportoktatási intézmény és a sportszakközép-iskola megalapításával és indításával kapcsolatban. (Határidő: 2004 ősze)
- Szükséges lenne elérni, hogy a 2005. évi költségvetési törvénybe már kerüljön be a két új iskolatípus állami normatív finanszírozása. (Határidő: a 2004 ősze)
- Az alapfokú sportoktatási intézmény (ASI) és a sportszakközép-iskola felmenő rendszerben történő indítása. (Határidő: 2005 szeptemberétől)

6.2. A sportszakközép-iskola (sportgimnázium) alapításának és fenntartásának feltételei

A sportszakközép-iskola indítása valójában nem jelent egy újabb intézménytípus megalapítását, mivel – mint már fentebb említettük – ez a fajta iskolatípus már létezik, csak a szakképzés speciális, sportjellege jelentene új színfoltot a magyar közép- és későbbiekben az akkreditált felsőfokú szakképzésben. A sportszakközép-iskola pedagógiai tartalmának egyik aspektusát a közismereti és a szakmai tárgyak rendszere adná. Analógiát alkalmazva az ún. művészeti szakközépiskolákkal, ezekben a sportszakközép-iskolákban a tanulóknak kötelezően sporttevékenységet kellene folytatniuk, tehát valahol leigazolt szinten kellene sportolniuk. A közismereti tárgyak tananyaga és a hozzájuk kapcsolódó követelmények igazodnának az intenzíven sportoló és a sportéletformát választó fiatalok terhelhetőségéhez. A közismereti tárgyak fontossága mellett fontos hangsúlyt kapna a sportjellegű szakmai előképzés és szakképzés is. A szakképzési forma a későbbiekben tovább bővíthetne az érettségi utáni akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés formájával is. Ez az ún. párhuzamos képzési forma kiváló lehetőséget teremtene azoknak a fiataloknak, akik középiskolás korukban már intenzíven sportolnak, esetleg a sporttal a későbbiek professzionális szinten kívánnak foglalkozni, vagy sporttal kapcsolatos felsőfokú tanulmányokat szeretnének folytatni, továbbá a sportszakmában kívánnak elhelyezkedni a későbbiekben mint középfokú végzettségű sportszakemberek. A sportszakközép-iskola koncepciójának részletes kidolgozása folyamatban van. Ezt a munkát a NUPI Pedagógiai kutatócsoportjának munkatársai végzik. A tervek szerint kb. ez év végére elkészül a végleges koncepció.

Budapest, 2003. október 30.